

Yttrande över Trafikverkets förslag till nationell plan för transportinfrastrukturen 2026-2037

Svensk Turism AB har som remissinstans tagit del av Trafikverkets förslag till nationell plan för transportinfrastrukturen 2026-2037 och lämnar remissyttrande enligt nedan.

Svensk Turism samlar den privata delen av svensk besöksnäring, det vill säga aktörer inom områdena resa, äta, bo, handla och göra. Svensk Turism ägs huvudsakligen av Visita, Svensk Handel, Transportföretagen, Passagerarrederierna och SJ.

Svensk Turism:

- är näringslivets samlade röst i turismfrågor.
- samlar besöksnäringens företag, formulerar näringens behov och är drivande i näringens hållbara tillväxt.
- är den naturliga samtalsparten i frågor som rör turism och näringsliv för beslutsfattare och politiker inom den svenska besöksnäringen.

Inledning

Turism stärker Sveriges varumärke och attraktivitet som land. Det gagnar investeringar, export och attraherande av kompetens. Lokalt skapar turism attraktiva platser för boende, besökare och företag och sysselsätter hundratusentals personer i en rad olika branscher och yrken. Under 2024 uppgick turismkonsumtionen till 483 miljarder kronor¹. Med rätt förutsättningar kan turismens betydelse för landet stärkas ytterligare.

Turism bygger per definition på att människor förflyttar sig och ett attraktivt turismland är ett land med hög tillgänglighet. För detta krävs ett väl fungerande transportsystem med robust infrastruktur, god funktionalitet på samtliga transportslag och att sammankopplingen av dessa fungerar väl. Givet att transporter utgör en grundförutsättning för turism innebär det att utvecklingen av en hållbar turism och konkurrenskraftig besöksnäring är nära sammanlänkad med transportsektorns klimatomställning. Besökarna måste erbjudas rätt tjänster och det måste vara enkelt att välja det mest hållbara alternativet för varje resa. Utsläppen behöver minska i högre takt, men på ett kostnads- och samhällsekonomiskt effektivt sätt som begränsar utsläppen utan att inskränka möjligheten att resa. För att omställningen ska vara genomförbar krävs ett gemensamt ansvar mellan politik och näringsliv att fasa ut fossila bränslen i takt med att elektrifiering och andra fossilfria drivmedel möjliggörs. Detta förutsätter en robust elförsörjning, utbyggd laddinfrastruktur samt tillgång till hållbara bränslen för flyg och sjöfart, inklusive nödvändig markinfrastruktur. I infrastruktur- och transportförsörjningsplaner behöver hänsyn tas till turismens nuvarande och framtida behov och förutsättningar där nuvarande fokus på medborgarnas behov, godstrafik och traditionell industri breddas till att även inkludera behoven

¹ [Turismräkenskaper 2024](#)

Svensk Turism AB

hos besökare och besöksnäring. Snabba, bekväma och hållbara transporter är faktorer som mycket starkt bidrar till den svenska turismens konkurrenskraft.

Kommentarer till Trafikverkets planförslag

Turismens och besöksnäringens begränsade utrymme i planförslaget

Svensk Turism konstaterar att planförslaget fortsatt har stort fokus på medborgare och traditionell industri. Kopplat till det övergripande transportpolitiska målet om att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet vill vi understryka att besöksnäringen är en av Sveriges basnäringar. Vi vill också påminna om att turism och besöksnäring, sedan det turismpolitiska målet avskaffades, omfattas av det näringspolitiska målet om att stärka den svenska konkurrenskraften och skapa förutsättningar för fler jobb i fler och växande företag. Trafikverket själva konstaterar också att huvuddelen av inrikes persontransporter består av olika typer av fritidsresor som inköps-, service- och besöksresor. Givet detta borde rimligtvis turism och besöksnäring ges större utrymme i transportinfrastrukturplaneringen.

Beslut som förbättrar tillgängligheten till och inom Sverige gynnar naturligtvis turismen oavsett, men vi vill ändå framhålla vikten av ett ökat besökarperspektiv då turism och besöksnäring starkt bidrar till Sveriges ekonomi. För turism och besöksnäringen handlar behovet både om transport av nationella och internationella besökare, både för privat - och affärsresande, anställdas möjlighet att effektivt ta sig till arbetet på de tider som behövs för verksamheten samt om företagens behov av effektiv varuförsörjning. Planförslagets stora fokus på medborgarnas transportbehov behöver också breddas till att tydligare inkludera nationella och internationella besökares behov vid resor till, från och inom landet.

Turismens och besöksnäringens behov i transportsystemet

Övergripande handlar turism och besöksnäringens behov om ett tydligt transportslags- övergripande systemperspektiv, att knyta samman både nationella och internationella noder och stråk med övrig infrastruktur och om rättvisande beräkningsgrunder och fördelningsnycklar där besöksnäring och turism vägs in i prioriteringar och i beräkningar av samhällsekonomiska effekter. Det handlar i grunden om att besökare många gånger har andra behov än medborgarna.

Exempel på besöksnäringens behov och förutsättningar:

- väg- och järnvägsstråk med tydlig koppling till turistiska besöksmål behöver utvecklas och vidmakthålls
- flygplatser och hamnar behöver vara tydligt sammankopplade med landinfrastrukturen, så att besökare smidigt kan ta sig vidare med bil, flyg, tåg eller buss
- planering av kollektivtrafiken behöver ta hänsyn till anställda inom besöksnäringen genom tex anpassade tidtabeller utifrån arbetstider och verksamheternas behov.
- Turist- och beställningstrafik med buss behöver inkluderas i kapacitetsberäkningar för tillträde till hållplatser, parkeringar och busskörfält
- ökad insikt om att nationella och internationella besökare har andra behov än arbetspendlarna vid planering av cykelleder

Svensk Turism AB

- planering av laddinfrastruktur för personbilar, turistbussar, flyg, sjöfart och varutransporter utifrån besöksnäringens behov samt dimensionering anpassad till säsongsvariationer i relevanta turistiska stråk

Rätt planerat kan de satsningar som görs och planeras bli ett viktigt led i utvecklingen av hållbar turism och konkurrenskraftig besöksnäring.

Intermodalitet och samtliga trafikslags betydelse vid persontransporter

För den långsiktiga transportplaneringen finns stor potential i att öka systemperspektivet och prioritera åtgärder som på ett effektivt sätt sammankopplar olika trafikslag och drar nytta av deras olika styrkor. En stor del av de resor som görs inom samt till och från Sverige innebär nyttjande av fler trafikslag. För turism och besöksnäring är det avgörande att transportinfrastrukturplaneringen har ett trafikslagsövergripande perspektiv där samtliga transportslag inkluderas och att detta genomsyrar planeringen för både gods- och persontransporter. För persontransporten behöver transportslag knytas ihop i hubbar och tillgänglighet till dessa prioriteras. Detta gäller såväl inom Sverige som i anslutning till våra grannländers internationella hubbar. Det är avgörande att transportinfrastrukturen utformas så att den fungerar hela vägen fram till slutdestinationen under hela året och på tider som passar besökarna och verksamheten. Restid är en viktig konkurrensfaktor, och möjligheten att resa snabbt och säkert till landets olika destinationer är avgörande för den fortsatta utvecklingen.

Svensk Turism välkomnade därför att regeringen i uppdraget till Trafikverket poängterade behov av mer utvecklad och samordnad långsiktig infrastrukturplanering där även luftfart och sjöfart ingår. Att det blir verklighet under denna planperiod är oerhört angeläget då alla trafikslag behövs för ett effektivt och hållbart resande där varje transportslag fyller sin funktion. Historiskt har just flygtrafik och sjöfart med tillhörande flygplatser och tenderat att lämnas utanför det transportslagsövergripande perspektivet vilket leder till att den svenska transportinfrastrukturen inte nyttjas optimalt. Samtliga transportslag måste inkluderas i systemperspektivet oavsett huvudman för transportslagen eller marken som behöver nyttjas för en fungerande infrastruktur. Flygplatser och hamnar utgör viktiga portar in i landet och sammankopplingen med landinfrastrukturen så att besökare smidigt kan fortsätta sin resa med buss, tåg, flyg, taxi eller bil har stor betydelse för turismen.

Underhåll på väg och järnväg

Svensk Turism välkomnar de ökade ekonomiska ramarna för underhåll och Trafikverkets besked att allt eftersatt vägunderhåll beräknas återtas under planperioden. Vi efterfrågar dock en högre ambitionsnivå gällande minskning av underhållsskulden för järnväg då allt fler haverier och akuta underhållsåtgärder försvårar den punktlighet och tillförlitlighet som besökarna förväntar sig. Vi ställer oss också frågande till rimligheten i målbilden om återtagen underhållsskuld på järnväg till 2050 givet att endast en liten del väntas återtas till 2037. Vidare är beskedet om ökade bidrag till enskilda väghållare är positivt.

De ökade ramarna för underhåll förbättrar möjligheterna att stärka infrastrukturen i hela landet och därmed förutsättningarna för en positiv utveckling av turism och besöksnäring. Många attraktiva destinationer ligger avlägset och är helt beroende av bra vägar och järnvägar hela vägen fram. I dag är vägkapaciteten på flera besöksmål otillräcklig, vilket ger lägre hastigheter, längre

Svensk Turism AB

restider och i förlängningen färre besökare. Även stora delar av järnvägssystemet lider av kapacitetsbrist och många mindre och regionala järnvägar har sedan länge omfattande hastighetsnedsättningar, vilket leder till minskat resande, färre turer och risk för nedläggning. Svensk Turism delar Trafikverkets bedömning att åtgärder för att bibehålla infrastrukturens funktionalitet är särskilt viktig för tillgänglighet på landsbygden. Vid behov av prioritering vill Svensk Turism framhålla att Trafikverket i inriktningsunderlaget betonade vikten av att säkra god tillgänglighet i de delar av landsbygden som har betydande turism. Att prioritera underhåll av vägar och järnvägar i hela Sverige är centralt ur ett turistiskt perspektiv.

Ökade medel till trimningsåtgärder är positivt. Att med relativt små och kostnadseffektiva insatser kunna förbättra kapacitet, framkomlighet och restider i befintligt transportsystem har stor betydelse för turism och besöksnäring, det är därför viktigt att sådana åtgärder även används för att upprätthålla hastigheter i lågtrafikerade väg- och järnvägsstråk. Även trimningsåtgärder som stärker kollektivtrafiken genom mer attraktiva stationsmiljöer, busshållplatser och bytespunkter har stor betydelse.

Kostnadskontroll, transparens och genomförbarhet

Svensk Turism välkomnar planförslagets nya utgångspunkter om stärkt kostnadskontroll, ökad transparens och ökad genomförbarhet för att planen ska ge mest möjliga samhällsnytta per krona. Kopplat till genomförbarhet är det positivt att Trafikverket utvecklar metoder för god balans mellan genomförande av åtgärder och bibehållen framkomlighet för trafikanter, resenärer och näringsliv under pågående upprustning och utveckling. I detta sammanhang vill vi påminna om att turistiskt resande ofta sker vid andra tidpunkter än vardagsresande, exempelvis under storhelger, skollov och sommarmånader. I modeller och planering är det därför av vikt att beakta hur nödvändiga avstängningar och begränsningar påverkar turistisk trafik, likväl som hur det påverkar vardagspendling och godstransporter.

Gränsöverskridande transportplanering och internationell tillgänglighet

Svensk Turism välkomnar att gränsöverskridande transportplanering, både kopplat till TEN-T-förordningen och den nordiska samplanering av infrastrukturen, lyfts som en av utgångspunkterna i planförslaget. Detta är något som fått för lite fokus under tidigare planperioder och som behöver få större genomslag under kommande period. Genom god infrastruktur och ett väl utvecklat transportslagsövergripande systemperspektiv i områden som angränsar till våra grannländers flygplatser, hamnar, motorvägar, tågförbindelser, broar etc. kan dessa nyttjas bättre och öka antalet internationella besökare till Sverige. Exempelvis är ökad kapacitet på järnvägen i södra Sverige avgörande för att möta de förväntade ökade trafikflödena när Fehmarn Bält-förbindelsen blir klar 2029.

För den internationella tillgängligheten och därmed turismens utveckling är åtgärder som utvecklar Arlanda till en välfungerande multimodal knutpunkt för internationella och nationella besökare avgörande. Arlanda utgör ett viktigt nav i transportsystemet och Svensk Turism ser samordningen ”Arlanda – en viktig port för det svenska välståndet” som ett viktigt steg mot ett konkurrenskraftigt Arlanda. Vi vill i sammanhanget därför betona vikten av att detta arbete drivs vidare skyndsamt och med bred politisk samsyn. Förbättrad tillgänglighet för alla trafikslag, korta ledtider, välutvecklat serviceutbud och ett gott värdskap är avgörande för att Arlanda ska

Svensk Turism AB

uppfattas som en attraktiv och konkurrenskraftig storflygplats – både av resenärer och av internationella flygbolag.

Nationellt stråkperspektiv

Det är positivt att Trafikverket refererar till direktivet gällande behovet av ett nationellt perspektiv som stödjer utvecklingen av sammanhängande stråk och en systemsyn i bedömningen av åtgärder för ökad samhällsnytta. Trafikverket uppger också att stråkperspektivet har beaktats i utredningar och prioriteringar. Att verkligen lyckas med detta har stor betydelse för att transportinfrastrukturen ska kunna nyttjas fullt ut och besökaren ska kunna komma ända fram till slutdestinationen. Många gånger innebär en resa att besökaren reser över regiongränser och för möjligheten att resa en längre sträcka är det viktigt det finns tillräckligt med kapacitet på hela sträckan eftersom systemeffekterna av en investering uppstår först när hela stråket är färdigställt. Stråkperspektiv i planering och organisering underlättar för överblick över det samlade behovet, föreslagna åtgärder och den nytta dessa kommer att resultera i för stråket som helhet. Väg- och järnvägsstråk med tydlig koppling till besöksnäringen behöver utvecklas och vidmakthålls. För att fullt ut kunna inkludera dessa stråk i bedömningarna behövs fördjupad kunskap om turistiskt resande och dess variationer över året.

Analysverktyg som inkluderar turismens fulla samhällsekonomiska värde

Trafikverket uppger att arbetet med den nationella planen har utgått från samhällsekonomiska principer och behovet av att säkerställa ett välfungerande vägsystem i hela landet. Den samhällsekonomiska analysen av infrastrukturinvesteringarna skulle förbättras av en god beskrivning av turismens transportflöden. För en korrekt samhällsekonomisk analys är det t.ex. inte alltid tillräckligt att enbart räkna på personkilometer på väg eller järnväg, utan även de ekonomiska effekter som resenärer genererar genom konsumtion av boende, aktiviteter, restauranger, shopping med mera, både under resan och på destinationen behöver vägas in. För att möjliggöra mer rättvisande jämförelser – exempelvis mellan värdet av turistiskt resande och transporterade varor – behövs mer utvecklade analysverktyg som fångar turismens fulla samhällsekonomiska värde.

Behovsstyrda beräkningsgrunder som speglar säsongsvariationer

Turistiskt resande sker till stor del med bil och populära turistdestinationer brottas idag med en infrastruktur där åtgärder och reinvesteringar främst prioriteras utifrån årsmedelsdygns trafik och befolkningsstatistik snarare än faktisk trafikmängd under hårt belastade perioder. Under högsäsong kan antalet personer (besökare, boende och säsongsanställda) mångdubblas vilket leder till sämre framkomlighet och påverkar både invånares och besökares upplevelse samt besöksnäringens möjlighet att utveckla verksamheten, skapa nya säsonger och därmed öka tillväxt och sysselsättning i länet.

Svensk Turism instämmer i den bedömning Trafikverket gjorde i inriktningsunderlaget gällande behovet av bättre statistik om turistresor och kompletterande undersökningar och nya metoder. Detta är viktiga verktyg för en infrastruktur som bättre tar hänsyn till turismens och besöksnäringens förutsättningar och behov. I avsaknad av detta menar vi dock att man för

Svensk Turism AB

planperioden 2026-2037 bör se över de teoretiska säsongsvariationerna för turistintensiva platser så att dessa bättre motsvarar verklig uppskattad trafikvolym².

En viktig förutsättning för turismens utveckling är också en mer behovsstyrd fördelningsmodell vid beräkning av fördelningen av medel till länsplanerna. En modell som i större utsträckning tar hänsyn till dessa säsongsbundna variationer i antal personer som befinner sig på en plats kontra antalet folkbokförda i länet samt har ett nationellt perspektiv så att t.ex. olika regioners vägsatsningar kopplas samman för att förbättra viktiga turistiska vägstråk.

Statistik om turistresor för planering och analys

För en transportinfrastrukturplanering som bättre tar hänsyn till turismens och besöksnäringens förutsättningar och behov i enlighet med ovan resonemang behövs mer kunskap om turistiskt resande. Data om turistresande är idag begränsad och det är svårt att särskilja turistresor från vardagsresandet i statistik om väg-, tåg-, färje- och kollektivtrafik. Svensk Turism välkomnade därför att Trafikverket i inriktningsunderlaget tydligt lyfte behovet av bättre statistik kopplat till turistresor och att de konstaterade att den digitala data om resande som nu snabbt växer fram bättre behöver tas tillvara för att förstå, analysera och kunna planera för mer hållbara och tillgängliga turistresor. Enligt Trafikverket bedömdes kostnaden för förbättrad statistik om turistresor vara 2-9 miljoner kronor, vart fjärde år³. Svensk Turism anser det mycket angeläget att denna statistik skyndsamt tas fram av en myndighet bäst lämpad för uppdraget.

Avslutningsvis

Avslutningsvis vill Svensk Turism återigen poängtera att ett fungerande transportsystem är en av huvudnycklarna för en hållbar turism och konkurrenskraftig besöksnäring. Med bättre statistik om turistresor och utvecklade beräkningsgrunder och fördelningsnycklar möjliggörs en transportinfrastrukturplanering som bättre tar hänsyn till turismens och besöksnäringens förutsättningar och behov och kan bredda tidigare fokus på vardagsresande och traditionell industri. Med ett effektivt, pålitligt och klimatsmart transportsystem på plats kan turismen i ännu större utsträckning bidra till att stärka Sveriges attraktivitet, främja investeringar och export samt skapa livskraftiga och attraktiva miljöer för boende, företag och besökare i hela landet.

Jonas Siljhammar
Ordförande Svensk Turism AB

Linn Uggerud
Projektledare Svensk Turism AB

² Skrivelse till Trafikverket, maj 2025 "Betydande skillnader i teoretiska säsongsvariationer och uppskattad trafikvolym på attraktiva turistdestinationer": [5c4d90_c49c70b3b90b4af781be11836915baba.pdf](https://www.svenskturism.se/5c4d90_c49c70b3b90b4af781be11836915baba.pdf)

³ [Inriktningsunderlag inför infrastrukturplaneringen för perioden 2026–2037](#), sidan 92